

самим її онтологічну суб'єктність. Висвітлюються вікові та ідентифікаційні ознаки молодих і старших поколінь у перехідній єдності філогенезу, внутрішнього і зовнішнього сприймання фізично і психологічно вікових груп, інших взаємозумовлених властивостей цілісного об'єкта як кожного з окреслених наукових підходів, та і їхньої єдності. Розкриті механізми перебігу взаємостосунків у молодіжному середовищі, що регулюють трансформацію суспільних уявлень, стереотипів та установок, забезпечуючи актуальні досвідні періоди наступних етапів життя людини здобутками молодіжної субкультури. Розкрито зміст фундаментальної гіпотези стосовно сутності феномену духовності молоді як об'єкта людинознавчого дослідження, основні положення теорії самосвідомості особистості, які спричиняють ціломиттєву зорієнтованість конструктів молодіжної свідомості.

Ключові слова: молодь, вчинки, самосвідомість, самоздійснення особистості, методологічне обґрунтування, молодіжна самосвідомість.

Kelman M., Kelman R. Contemporary Social Challenges of Youth. The article substantiates the peculiarities of the research methodology, when the object of the investigation is youth problems in the society, thereby the author points to its ontological subjectivity. The emphasis is laid on the age and identity characteristics of the young and older generations in the transitional phylogenetic unity. The author highlights issues of internal and external physical and psychological perception by each of the aforementioned age groups, and other interrelated characteristics of the outlined scientific approaches to the object of the study. The study has revealed mechanisms regulating relationships among young people and governing the transformation of public perceptions, stereotypes and attitudes. The article sheds light on the principal items of the theory of self-identity, which determine constructs orientation of youth consciousness. The author draws the conclusion that the periods of the further empirical phases of human life are based on the achievements of the youth subculture.

Key words: youth, action, self-awareness, self-realization of personality, methodological substantiation, youth self-consciousness.

УДК 340 (477)

Л. Луць

Сучасна українська правова наука: деякі проблеми та перспективи

У статті аналізуються висловлені у науковій літературі точки зору щодо понять «наука» та «правова наука»; виявляється природа науки як соціального явища; встановлюється місце правової науки в її структурі; виокремлюються характерні для неї ознаки; формулюється визначення поняття як системи наукових знань про закономірності становлення, функціонування та розвитку правових явищ та способів і засобів конструювання правової дійсності. Виявляються проблеми функціонування та розвитку сучасної правової науки в Україні: її депарадигмальність, відсутність чітких науковознавчих критеріїв; методологічна недосконалість та пропонуються способи їх розв'язання: посилення інноваційних напрямів наукових досліджень; створення нових наукових парадигм; формування сталої, дієвої методологічної основи.

Ключові слова: наука, правознавство, правова наука, методологія правових досліджень, правові закономірності.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасній українській правовій науці хоча і притаманний активний пошук та формування нових наукових напрямків, проте вона значною мірою залишається депарадигмальною, заідеологізованою та міфологізованою. Їй часом притаманна і псевдонауковість та відсутність чітких науковознавчих критеріїв.

Ці проблеми обумовлені не лише станом сучасної науки, але в значній мірі й особливостями сучасного стану розвитку нашого суспільства: системними змінами в усіх сферах суспільного життя (політичній, економічній, правовій тощо); зміною цінностей, цілей та завдань суспільного розвитку,

зокрема і в державно-правовій сфері; формуванням нових моделей розвитку держави і права; нових наукових парадигм.

Методологічний арсенал української правової науки та й науки загалом виявився не достатнім для адекватного реагування на ці суспільні зміни, що сприяло механічному запозиченню зарубіжних, часом вже мало витребуваних, доктрин, концепцій, теорій, парадигм. Окрім цього, це стало підтвердженням наявності суттєвих прогалин в онтологічному, гносеологічному та аксіологічному підґрунті сучасної правової науки та методологічного нігілізму, що є перешкодою її розвитку.

Але напрацювання в цій царині, в нинішніх умовах, є не менше значимими ніж конкретні предметні дослідження, адже об'єктивність та достовірність останніх значною мірою залежить від рівня досконалості методології, стійких наукознавчих критеріїв, стану зрілості правової науки в цілому. Відтак, аналіз проблем функціонування та розвитку правової науки в Україні є не лише актуальним, а й нагальним як в контексті трансформації українського суспільства в цілому, так і створення наукового підґрунтя для забезпечення ефективності цих процесів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Як у зарубіжній, так і українській літературі, питанням становлення та розвитку науки в цілому приділяється належна увага, проте, малодослідженими залишаються і до тепер питання правової науки. Деякі з них висвітлювалися у працях: С. Алексєєва, Ю. Ветютнева, С. Дробязка, М. Кельмана, Т. Лешкевича, М. Марченка, В. Марчука, В. Протасова, П. Рабіновича, М. Тарасова, В. Сирих, В. Стьопіна та ін. Проте, і до нині потребують уваги питання природи, парадигмальності та методології сучасної правової науки.

Метою й завданнями статті є виявлення характерних ознак науки в цілому і правової науки зокрема, проблем функціонування та розвитку сучасної української правової науки, зокрема і методологічних, а також встановлення способів їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасна правова наука знаходиться на такому етапі розвитку, який потребує створення нових наукових парадигм, перегляду критеріїв науковості.

У юридичній літературі ще з 90-х років виокремлювалися такі групи критеріїв: 1) ідеологічні; 2) практично-аксіоматичні; 3) правотворчо-систематизаційні; 4) оціночно-стандартизаційні (до яких часто додають і показники організаційного, формально-інституційного та кількісного характеру, які мають лише непряме відношення до знань про правові явища); 5) нормативні (передбачені у законодавстві про присудження наукових звань та ступенів) [1, с. 6-18].

При цьому, зазначається, що юридичною наукою у радянський період та доволі часто і нині використовуються перша, друга та п'ята група критеріїв, хоча слід додати, що з четвертої, насамперед, застосовуються організаційно-формальні та кількісні показники. Все це може свідчити лише про вірогідний характер правової науки.

На жаль, суттєві зміни щодо формування більш чітких показників науковості правових знань і до нині у вітчизняній науці не спостерігаються.

Доволі витребуваним на даному етапі стає і третій критерій, який часто підміняє оціночно-стандартизаційний, який в частині вироблення змістовних параметрів наукових знань чи науки в цілому мав би займати провідне місце.

А тому, на сьогодні вкрай важливим є рефлексивний аналіз правової науки як явища, а також вироблення критеріїв науковості її знань.

Серед важливих дискусійних проблем сучасної української правової науки, як втім і науки загалом, і до нині залишається також і поняття «наука».

У літературі висловлюються різноманітні точки зору щодо цього поняття як особливого виду пізнавальної діяльності, що спрямована на вироблення об'єктивних, системно-організованих і обґрунтованих знань про світ [2, с. 23]; сфери дослідницької діяльності, що спрямована на вироблення і застосування на практиці об'єктивних знань про природу, суспільство і свідомість, і яка включає до свого складу всі умови здійснення цієї діяльності [3, с. 154]; форми соціально організованої пізнавальної діяльності, яка зорієнтована на отримання нового, системного, предметного та об'єктивно-істинного знання на основі раціонально-поняттєвого освоєння дійсності [4, с. 380]; однієї із форм суспільної свідомості, яка дає об'єктивне відображення світу; системи знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на оточуючий світ [5, с.813]; способу осягнення світу, зокрема його пізнання та переулаштування за допомогою концептів, а саме: принципів, законів, моделей та понять; найбільш розвинуте концептуальне знання [6, с. 13-14]; систему достовірних (істинних) знань про природу, техніку, суспільство, людину, її свідомість та діяльність, які базуються на доказах і постулатах та постійно змінюються [7, с. 5].

Таке багатоманіття спостерігається і щодо питань структури науки, критеріїв її диференціації,

розмежування наукового та інших способів пізнання, найменування, тощо.

Так, у літературі доволі часто науку трактують і як соціальний інститут, і як пізнавальну діяльність, і як систему знань, а досить часто називають ці три складові основними параметрами чи компонентами [4, с. 375]. Втім зазначається також, що наука виникла як соціокультурний феномен в результаті потреби людства у виробленні істинного, адекватного знання про світ та створенні відповідних способів впливу на нього [8, с. 85].

Поява науки як одного із соціальних явищ обумовлена суспільними потребами як пізнавальними, так і практичними: як вже зазначалось, потребою людства у знаннях про світ та способах їх використання з метою його зміни. У ході розвитку людства наукове пізнання стало суттєво відрізнятися від інших форм та способів пізнання, зокрема предметним та об'єктивним відображенням, оскільки воно спрямоване на виявлення закономірностей явищ, що досліджуються.

У філософії під закономірностями розуміють відносно стійкі та регулярні взаємозв'язки між явищами і об'єктами реальності, які відображаються у процесі розвитку та зміни [9, с. 38].

Тобто мова йде про стійкі та такі, що повторюються зв'язки між явищами, які відображаються через їх властивості.

Отже, метою наукового пізнання завжди є виявлення закономірностей природних та соціальних явищ. При цьому, необхідно зазначити, що самі ці явища є об'єктами наукового пізнання, а предметом – закономірності їхнього виникнення, функціонування та розвитку.

Виявляються закономірності у ході здійснення наукової діяльності, компетентними суб'єктами, які володіють професійними здібностями, знаннями та навичками застосування наукової методології.

Такими суб'єктами можуть бути як конкретні науковці, так і їх колективи, інституції, організації. Діяльність цих суб'єктів спрямована не лише на дослідження природних чи суспільних явищ та виявлення їх закономірностей, а й на відображення у відповідних наукових знаннях та формування їх цілісної системи – науки.

Отже, наука є системою знань про природу, людину, суспільство, закономірності їх виникнення, функціонування та розвитку, яка організована у цілісний комплекс за допомогою відповідної методології.

При цьому, слід звернути увагу на відношення іменування, зокрема на позначення деякими авторами і пізнавальної діяльності, і суб'єктів пізнання, і системи знань словом «наука». З точки зору теорії імен – це порушення принципів відношення іменування, адже процес вживання імен не може бути довільним і різні предмети потрібно називати різними іменами. А принцип однозначності вимагає, щоб у мові науки кожне ім'я мало одне значення і один смисл, а також було іменем лише одного об'єкта [10, с. 92-101].

Аналіз природи системи знань свідчить про правильність позначення її іменем «наука», оскільки її первинним елементом є наукове знання, а сукупність знань утворює єдиний цілісний комплекс. Водночас, пізнавальну діяльність слід позначити як наукову діяльність, яка спрямована на отримання знань, а науковців, їх колективи, наукові організації, які здійснюють цю діяльність – суб'єктами наукової діяльності. Така конкретизація: наукове знання, наукова діяльність, суб'єкти наукової діяльності дозволить уникнути багатозначності, більш точно відобразити таке явище як наука, охарактеризувати його властивості. Адже слово «науковий» тлумачиться як заснований на принципах науки, відповідає вимогам науки.

Отже, первинним елементом науки як системи знань має бути наукове знання, яке відображає закономірності відповідних явищ, що отримані суб'єктами наукової діяльності та організовані у цілісний комплекс.

І не лише названі ознаки дозволяють виокремлення науки серед інших соціальних явищ, а й відповідні критерії.

У літературі називають різні критерії, що дозволяють віднести певну сукупність знань до науки: предмет дослідження, поняттєво-категоріальний апарат, що відповідає предмету, наявність фундаментальних законів, принципів чи теорій [11, с. 26]; історичні, функціонально-орієнтовані, об'єктно-предметні та інші критерії [4, с. 377-379].

Як і будь-яка інша система, наука має внутрішню будову: первинним елементом якої є наукові знання, а стійкі зв'язки між ними забезпечують їх угруповання в певні підсистеми, а відтак і існування її цілісності в цілому.

Сучасна наука має складну структуру із диференціацією на підсистеми знань, які виокремлюються на підставі різних критеріїв: способів збору інформації та рівнем узагальнення (емпіричні, теоретичні, фундаментальні науки); методів дослідження (номотетичні та ідеографічні);

рівня практичного застосування (чисті та прикладні); предмету пізнання (природні, соціальні, технічні). Найбільш витребуваним критерієм залишається останній.

Правову науку (правознавство) відносять до соціальної (суспільної) підсистеми знань.

У юридичній літературі відсутній типовий підхід до позначення цього явища. Деякі автори використовують термін «правознавство», інші – юридична наука, юриспруденція. Хоча серед сучасних позицій переважає назва «правова наука».

По-різному трактується і поняття «правова (юридична) наука», часто навіть не розмежовуючи поняття юридичної науки, юриспруденції, правознавства.

Так, В.Марчук та Л.Ніколаєва зазначають, що правова або юридична наука (науки), правознавство, юриспруденція – це слова синоніми, які відображають сукупність наук про право та державу, що вивчають їх у взаємодії. Юриспруденція (від лат. *jus*, родовий відмінок – *juris*, – право, справедливість; від лат. *prudentia* – знання, наука) українською означає правознавство, правова наука [12, с. 6]. Вони під правознавством розуміють галузь спеціальних гуманітарних, соціально-політичних наук, що забезпечують теоретичне пізнання та прикладне обслуговування державно-правової дійсності [12, с. 7].

Ф. Раянов трактує юриспруденцію як науку про оптимальне для суспільства законодавство, а юридичну науку як таку, що займається виробленням юридичних знань [13, с. 51].

В. Протасов вважає, що юридична наука, правознавство, юриспруденція – практично однакові за змістом поняття. І хоча, на його думку, «юридичний» та «правовий» – слова синоніми, все ж вони мають певні смислові відтінки: юриспруденція – це все, що пов'язано зі знанням права та його практичною реалізацією, з юридичною роботою; юридична наука – це система спеціальних знань та особлива сфера діяльності, в межах та завдяки якій вивчаються реальні прояви права та держави, закономірності їх існування та розвитку, здійснюється теоретико-прикладне освоєння явищ права та держави; правознавство – це процес освоєння, вивчення юридичних навчальних дисциплін, а також наукова діяльність по вивченню правових явищ [14, с. 37-38].

Юридичною наукою П. Рабінович називає систему раціоналізованих соціально значущих знань про закономірності права і держави (право-державні закономірності), хоча позначає це явище іншим ім'ям – праводержавознавство [15, с. 206].

Ототожнює поняття юридичної науки, юриспруденції та правознавства й С. Дробязко, який їх трактує як систему всеохоплюючих і таких, що постійно поповнюються істинних знань (понять, категорій, дефініцій, доказів) про право в цілому, його сутність, зміст, форму, принципи, закономірності виникнення та руху, про всі його сторони, прояви, властивості, ознаки, функції, ролі та значення в життєдіяльності людей [7, с. 6].

В. Сирих ототожнює поняття правової та юридичної науки і дає доволі широке розуміння поняття правової науки, яка, на його думку, є єдністю системи знань про державу та право, діяльністю вчених-правознавців, що здійснюється з метою розвитку, удосконалення системи цих знань та активного впливу правової науки на вирішення актуальних проблем політико-правової практики, формування правової культури населення та підготовки професійних юридичних кадрів [16, с. 19].

Аналіз точок зору щодо поняття «правова наука» свідчить про відсутність типового бачення цього явища, спонукає до виявлення природи правової науки.

При багатоманітні позиції щодо поняття правової науки, все ж однаковими є точки зору стосовно належності її до системи суспільних чи соціальних наук, інколи цю підсистему в системі наукових знань називають соціально-гуманітарною. Не викликає сумніву і те, що поява правової науки обумовлена потребами юридичної практики. Хоча існування сучасної правової науки обумовлюється і іншими потребами: формуванням наукових парадигм, методологічного забезпечення, прогнозуванням та іншими потребами наукової діяльності.

Серед поняттєвого багатоманіття все ж виокремлюється переважаюче бачення правової науки як системи наукових знань про закономірності становлення, функціонування та розвитку правових явищ і способів та засобів конструювання правової дійсності.

Отже, метою існування правової науки є вироблення знань та їх організація у відповідну систему, а також створення способів та засобів розв'язання проблем, що виникають у ході функціонування та розвитку правових явищ, зокрема і юридичної практики.

Первинним елементом цієї системи є наукове знання, яке формується у процесі здійснення наукової діяльності, зокрема дослідження об'єктів.

Об'єктами дослідження, як відомо, є будь-які правові явища: право, джерела права, правотворчість, правозастосування, юридична відповідальність, правові системи, норми права,

правочини, трудові договори, провадження, право власності, законотворчий процес, правові відносини, суб'єкт права, правовий статус особи, приватне та публічне права тощо.

Наукова діяльність здійснюється відповідними суб'єктами – науковцями чи науковими колективами (організаціями), які мають творчі здібності, знання та навички виконання такої роботи. Ця діяльність має власну ціль – сформоване наукове знання у межах предмету правової науки.

Предметом правової науки, як відомо, є закономірності виникнення, функціонування та розвитку правових явищ.

У юридичній літературі по різному інтерпретують і поняття «правові закономірності», які досить часто називають державно-правовими чи право-державними: об'єктивну, систематичну повторюваність взаємопов'язаних фактів у сфері держави і права [17, с. 27]; об'єктивний, необхідний, суттєвий і для певних умов сталий зв'язок право державних явищ між собою, а також з іншими соціальними феноменами, який безпосередньо зумовлює і формує якісну визначеність цих явищ, яка проявляється в їхніх юридичних властивостях [15, с. 208]. Зазначається також, що типовим для державно-правових закономірностей є визначення через категорію «зв'язок» [17, с. 16].

Розгалуженою є і класифікація державно-правових закономірностей: за змістом (одні автори виокремлюють – генетичні, структурні, функційні; інші – виникнення, функціонування, розвитку); за структурою (однооб'єктні, багатооб'єктні); за рівнем узагальнення (теоретичні, емпіричні); за сферою дії (загальні, спеціальні); за формою прояву (статичні, динамічні); тощо.

Характеризуючи природу правових закономірностей, слід зазначити, що їм притаманні такі ознаки: об'єктивність, стійкість, повторюваність зв'язків; наявність зв'язків між правовими, ними та державними й іншими соціальними явищами; відображення через найсуттєвіші, найбільш загальні властивості правових явищ.

Таким чином, правові закономірності – це об'єктивні, стійкі зв'язки між правовими, ними і державними та іншими соціальними явищами, які відображаються через їх найбільш загальні властивості.

Саме об'єктивовані властивості правових явищ у наукових знаннях і утворюють первинні елементи правової науки. Правове знання у літературі трактується як система взаємопов'язаних між собою загальних висловлювань про державно-правові явища, процеси та норми правової поведінки людей [18, с. 7-10]. Головними його ознаками називають: системність, раціональність, узагальнена форма виразу, опосередкованість відображення, об'єктивність, історичність. Наукове знання має відповідати таким вимогам як істинність, достовірність, об'єктивність, аргументованість, обґрунтованість, несуперечливість. У літературі виокремлюються і інші вимоги до наукового знання, а також формуються наукознавчі критерії, які дозволяють угруповувати окремі наукові знання у підсистеми, чи здійснювати диференціацію правової науки на підсистеми – наукові галузі.

Найбільш витребуваним є такий критерій як характер предмету, згідно з яким підсистеми знань поділяють на теоретичні науки: загальна теорія держави та права, соціологія, філософія права, порівняльне правознавство; галузеві: конституційне, цивільне, трудове, кримінальне, цивільне процесуальне право та ін.; наука римського права; наука міжнародного права; науки зарубіжного права; міжгалузеві правові науки: кримінологія та ін.; прикладні науки: криміналістика, юридична психологія та ін.; історико-правова наука: історія держави і права, історія політичних та правових учень.

Як правило, така диференціація є майже однотипною, зокрема щодо виокремлення загальнотеоретичних, історичних, галузевих, прикладних, міжнародних та інших галузей правової науки [7, с. 6-7]; загальнотеоретичні, історико-юридичні, галузеві науки; науки міжнародного права, зарубіжного права та прикладні науки [14, с.38-39]; фундаментальні науки: загальної теорії права, історико-правові, історико-теоретичні; правова компаративістика; галузеві; міжгалузеві; міжнародно-правові галузеві та міжгалузеві; спеціальні (кримінологія); прикладні (криміналістика) [12, с.7-11].

Отже, правова наука є структурованою системою наукових знань з розгалуженою диференціацією на самостійні підсистеми, наукові галузі.

Втім, для отримання наукових знань та організації їх у цілісний комплекс необхідним науковим критерієм, окрім предмету, є і методи. Кожна наукова галузь, підсистема має специфічні методи, які відображаються в особливостях наукових знань та самостійності наукової галузі.

Під методами правового дослідження розуміються способи пізнання правових явищ, за допомогою яких виявляються їх закономірності. Вони є складовою частиною методології правової науки.

Окрім методів та засобів, методологія включає концептуальні підходи, теорію методу та методику пізнання правових явищ. Належне використання методології правової науки дозволяє

отримати результати, які відповідають її критеріям науковості. Саме предмет конкретної галузі науки обумовлює специфічні лише для даної науки методи, а їх взаємозв'язок знаходить вияв у власному поняттєво-категоріальному апараті.

Зазвичай у юридичній літературі виокремлюють такі методи, що використовуються у будь-якому правовому дослідженні: філософські, загально-наукові та спеціальні наукові (юридичні та неюридичні методи). Хоча їх інколи називають рівнями наукової системи, які включають такі методи: 1) загально філософські, зокрема соціально-філософські; 2) загальнонаукові, які містять аналіз та синтез, індукцію та дедукцію, аналогію, моделювання, системний аналіз та інші прийоми пізнання; 3) конкретно-соціологічні, які містять статистичні, соціально-психологічні та інші прийоми; 4) математичні, кібернетичні; 5) спеціально правознавчі, які включають метод тлумачення права, формально-логічний, порівняльно-правовий [19, с. 25].

При цьому, слід зазначити, що, як правило, із філософської методології для правових дослідженнях, як правило, більш витребовуваними є не методи, а підходи: діалектичний, герменевтичний та ін.

Серед загально-наукових методів використовуються системний, соціологічний, історичний, психологічний, політологічний, синергетичний, діяльнісний. Окремі прийоми пізнання, що складають ці методи, використовуються і в інших методах, зокрема і спеціально юридичних.

До спеціальних юридичних методів відносять: загально теоретичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, герменевтико-правовий, техніко-юридичний, правового моделювання, методи галузевих наук (цивільно-правовий, конституційно-правовий тощо).

Наявність самостійних методів свідчить про сталість наукових критеріїв та зрілість правової науки в цілому, сформованість самостійних галузей науки.

У сучасній юридичній літературі серед основних методологічних проблем називають такі як: дефіцит методології правознавства, що зростає і тягне за собою відсутність у природі наукових знань (Д. Керімов); низький рівень напрацювань у логіко-методологічному розділі, відставання від теорії права (В. Сирих); наявність суттєвих прогалин та недоліків в дослідженні питань онтології, гносеології та аксіології юриспруденції (В. Нерсисянц); сталий методологічний нігілізм в юриспруденції; перебільшення ролі одних філософських чи соціологічних напрямків, парадигм та недооцінка інших (що характерно, зокрема, для періоду філософсько-методологічного плюралізму); відсутність критеріїв для пошуку оптимальних способів та засобів пізнання та конструювання правової дійсності, які мали б бути адекватними суспільним потребам [19, с.18-30].

Для сучасної вітчизняної правової науки, яка приділяє певну увагу спеціальним юридичним методам, все ж важливою проблемою залишається методологія галузевих юридичних наук, яка є найменш досконалою. У галузевій науці відсутні спеціальні монографічні дослідження методології, часто галузеві методи підміняються загально-науковими чи спеціальними юридичними методами, спостерігається підміна предмету пізнання предметом правового регулювання, отождолення наукової галузі із навчальною дисципліною; часто у літературі просто подається перелік методів та описуються правові явища. Це може також бути свідченням відсутності галузевого методу чи знань про нього. А такий метод має бути провідним у галузевих дослідженнях (інші – факультативними) і визначатися предметом цієї наукової галузі. Відсутність такого методу може бути і свідченням відсутності сформованої, самостійної галузі правової науки, наявності лише напрямку наукового дослідження.

Нагального розв'язання потребує і така проблема як депарадигмальність вітчизняної правової науки: хаотичність наукових досліджень; відсутність власних фундаментальних концепцій, запозичення парадигмальних позицій із зарубіжної правової науки; відсутність сталих наукознавчих критеріїв, наукової методології тощо.

Аналіз вітчизняної юридичної літератури свідчить не лише про стан запозичення елементів відповідних парадигм: правової держави, прав людини, юридичного праворозуміння, верховенства права та ін., але й про відсутність наукових оцінок щодо можливостей та особливостей їх застосування у національній правовій системі. Спостерігається також заміна власних фундаментальних концепцій науковими ідеологемами. Це може бути загрозливим для подальшого розвитку науки, створювати перешкоди для реагування наукової спільноти на нові проблеми, які потребуватимуть наукового дослідження та оцінок, створення нових парадигм.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Вищевикладене дозволяє констатувати, що сучасній українській правовій науці хоч і притаманна депарадигмальність, стихійність, хаотичність та методологічна недосконалість, втім спостерігається і активний пошук наукових парадигм, створення наукознавчих критеріїв, розвиток деяких методологічних напрямів,

виявлення проблем функціонування та розвитку вітчизняної правової науки та способів їх розв'язання.

Першочерговим завданням є з'ясування природи правової науки.

У ході цього дослідження виявлені такі характерні ознаки правової науки: вона належить до соціальних (суспільних) наук; є системою наукових знань; первинним елементом цієї системи є наукове знання; поява викликана як потребами юридичної практики, так і наукової діяльності; її метою є вироблення наукових знань та їх організація у цілісний комплекс (систему), а також створення способів розв'язання проблем, що виникають у ході функціонування та розвитку правових явищ; її об'єктом є правові явища, а предметом – правові закономірності, що відображаються через найбільш загальні властивості правових явищ; вона має складну структуру з розгалуженою диференціацією на наукові галузі; основними критеріями диференціації є такі наукознавчі критерії як предмет та методи наукового пізнання; створюється науковцями, науковими колективами, організаціями в процесі здійснення наукової діяльності.

Поряд з цим, перед сучасною українською правовою наукою стоїть завдання подолання не лише заідеологізованості, міфологізованості та псевдонауковості, стану депарадигмальності, стихійності та методологічної недосконалої, а й посилення інноваційних напрямів наукових досліджень, створення нових наукових парадигм, формування сталої методологічної основи, що дозволить досягнути стану наукової зрілості правової науки в Україні як системи знань та способів і засобів конструювання правової дійсності.

Джерела та література

1. Семитко А.П. Есть ли развитие в развитии юридической науки? Или критерии научности юриспруденции / А. П. Семитко // Юридическая наука в свете новых задач. Информационные материалы. – Свердловск, УрОАН СССР, 1990. – С. 3-23.
2. Новая философская энциклопедия: в 4 т./ Ин-т философии РАН, нац. общ. науч. фонд; Научно-ред. Совет: предс. В.С. Стёпин, заместители предс.: А.А. Гусейнов, Г.Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов. – М.: Мысль, 2010. – ISBN 978-2-244-01115-9. Т. III, 2010. – 692, [2]с.
3. Бучило Н.Ф., Исаев И.А. История и философия науки: учебное пособие / Н. Ф. Бучило, И. А. Исаев. – Изд-во: М.: Проспект, 2010. – 432 с.
4. Философия и методология науки : учеб. пособие / Ч. С. Кирвель [и др.]; под ред. Ч. С. Кирвеля. – Минск: Выш. шк., 2012. – 639 с.
5. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Т. 2. – Київ: вид-во «Аконіт», 1998. – 911 с.
6. Философия для юристов: учебник для студентов высших учебных заведений. – М.: Издательство «Омега-Л», 2009. – 412 с.
7. Общая теория права: пособие / В. А. Абрамович [и др.] ; под общ. ред. С. Г. Дробязко, С. А. Калинина. – Минск: БГУ; издательство. «Четыре четверти», 2014. – 416 с.
8. Лешкевич Т. Г. Философия науки: традиции и новации: Учебное пособие для вузов / Т.Г. Лешкевич. – М.: «Издательство ПРИОР», 2001. – 428 с.
9. Новая философская энциклопедия: в 4 т./ Ин-т философии РАН, нац. общ. науч. фонд; Научно-ред. совет: предс. В.С. Стёпин, заместители предс.: А. А. Гусейнов, Г. Ю. Семигин, уч. секр. А. П. Огурцов. – М.: Мысль, 2010. – ISBN 978-2-244-01115-9. Т. II, 2010. – 634, [2]с.
10. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): підручник / А.Є.Конверський. – К.: Центр учбової літератури, 2004. – 535 с.
11. Джегутанов Б.К. История и философия науки: Учебное пособие для аспирантов / Б. К. Джегутанов, В. И. Стрельченко, В. В. Балахонский, Г.Н. Хон. – СПб.: Питер, 2006. – 368 с.
12. Марчук В. М., Ніколаєва Л.В. Нариси з теорії права: навч. посіб / В.М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. – К.: Істина, 2004. – 304 с.
13. Раянов Ф. М. Проблемы теории государства и права (юриспруденции): учебный курс / Ф. М. Раянов. – М.: Право и государство, 2003. – 304 с.
14. Протасов В. Н. Теория государства и права: учебник для бакалавров / В.Н. Протасов. – М.: Издательство Юрайт, 2014. – 495 с. – Серия: Бакалавр. Базовый курс.
15. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник / П. М. Рабінович. – Вид. 10-е, доповнене. – Львів: Край, 2008. – 224 с.

16. Сырых В. М. История и методология юридической науки: Учебник / В.М. Сырых. – М.: Норма: Инфра-М, 2012. – 464 с.
17. Ветютнев Ю. Ю. Государственно-правовые закономерности (Введение в теорию) / Под ред. А. Я. Рыженкова. – Элиста: ЗАОр «НПП «Джонгар», 2006. – 204 с.
18. Карамішева Н. В. Логічний аналіз систем правового знання та їх застосування. Спецкурс для студентів-правників / Н. В. Карамішева. – Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2004. – 96 с.
19. Черненко А. К. Теоретико-методологические проблемы формирования правовой системы общества / А. К. Черненко. – Новосибирск: Наука, 2004. – 296 с.

Луць Л. Современная украинская правовая наука: некоторые проблемы и перспективы. В статье анализируются высказанные в научной литературе точки зрения относительно понятий «наука» и «правовая наука», констатируется отсутствие единообразных подходов к их пониманию, устанавливаются характерные признаки как науки в целом, так и правовой науки в частности, характеризуется природа науки как социального явления, устанавливается место в ее структуре правовой науки, характерные признаки правовой науки; и на их основании сформировано определение понятия правовой науки как системы научных знаний о закономерностях становления, функционирования и развития правовых явлений, а также способов и средств конструирования правовой действительности. Выявляются проблемы функционирования и развития современной правовой науки в Украине: ее депарадигмальность, отсутствие четких науковедческих критериев, методологическое несовершенство, а также предлагаются способы их разрешения: усиление инновационных направлений научных исследований, создание новых научных парадигм, формирование стабильных, действенных, методологических оснований.

Ключевые слова: наука, правоведење, правова наука, методологія правових досліджень, правові закономірності.

Luts L. Modern Ukrainian Legal Science: Some Challenges and Perspectives. The article analyzes various points of view regarding the concepts of «science» and «legal science» interpretation in the scientific literature, assuming the lack of unified approaches to their understanding and interpretation. In the focus of attention are the typical features of both science in general, and legal science in particular, the nature of science as a social phenomenon and the place of legal science in its structure including quintessential characteristics of legal science. The analysis has laid the foundation for the definition of legal science as a system of scientific knowledge of the laws governing the formation, operation and development of legal phenomena, as well as the methods and means of constructing legal reality. The importance is placed on the problems of functioning and development of modern science of law in Ukraine: its deparadigmality, lack of clear scientific criteria and its methodological imperfection. The article considers possible ways of improving the situation in the Ukrainian legal science, which imply enhancement of innovative research studies, creating new scientific paradigms and developing stable, effective methodological foundations for this.

Key words: science, law, jurisprudence, legal science, methodology of legal research, legal regularities